

# Novičke o ekološkem kmetijstvu v Srednji in Vzhodni Evropi

JULIJ 2009

## Avalon

supports sustainable rural development in Central and Eastern Europe and beyond.

Phone:  
+31 (0)515 331955  
Fax:  
+31 (0)515 331980

[office@avalon.nl](mailto:office@avalon.nl)  
[www.avalon.nl](http://www.avalon.nl)

## EkoConnect

Mednarodni center za ekološko kmetovanje v Srednji in Vzhodni Evropi

Phone:  
+49 (0) 351-20 66 172  
Fax:  
+49 (0) 351-20 66 174

[info@ekoconnect.org](mailto:info@ekoconnect.org)  
[www.ekoconnect.org](http://www.ekoconnect.org)

## Drage bralke in bralci,

"Srednja in Vzhodna Evropa igrata vse večjo vlogo na trgu ekoloških živil, na eni strani z močno se razvijajočim domačim trgom na drugi strani pa tudi, kot dobaviteljici ekoloških surovin in kot ponudnici visokokakovostnih ekoloških živil," bi lahko povzeli rezultate 4. Forumu trženja ekoloških živil v Varšavi. Dvodnevno mednarodno zasedanje proizvajalcev in trgovcev z ekološkimi izdelki in surovinami je letos potekalo 25. in 26. maja. Okoli 380 udeležencev iz preko 30 držav je tako za okoli 20 odstotkov preseglo številke iz preteklega leta. Več o Forumu lahko preberete v tej izdaji Novic.

Druge teme tokratne številke so reja dojlj v Vzhodni Evropi, novosti o gensko spremenjenih organizmih ter poročili iz Makedonije in Slovenije. Zahvaljujemo se vsem, ki nam pri delu pomagata s podatki in informacijami. Vse vas prisrčno vabimo, da nam pošiljate pisma bralcev in članke ter tako delite informacije s še 8000 naročniki teh Novic iz več kot 60 držav.

Želimo vam prijetno branje.

Uredništvo EkoConnectovih novičk

Irena Fašalek & Dagmar Diener & Linda Huisman



## Vsebina:

1. Slovenija: Domači produkti predvsem na ekoloških tržnicah
2. Makedonija: Ekološko kmetijstvo s potencialom
3. Gensko spremenjeni organizmi na evropskih njivah niso zaželeni
4. Reja krav dojlj: ekološka alternativa za travinja Vzhodne Evrope
5. Podpisan memorandum za stabilno proizvodnjo živil v Azerbajdžanu
6. Druga mednarodna konferenca o razvoju ekološkega sektorja v srednje- in vzhodnoevropskih državah ter v državah Srednje Azije, Tbilisi, Gruzija, 10. – 11. september 2009
7. Evropska prostovoljna služba podpira razvoj ekološkega kmetijstva
8. Na 4. Forumu trženja ekoloških živil storjen velik korak naprej
9. Dogodki

## 1. +++ Slovenija: Domači produkti predvsem na ekoloških tržnicah +++

Slovenija je majhna država velike raznolikosti, ki se nahaja na prehodu kultur, podnebja in geografskih posebnosti. Je tudi dežela gora, morja, hribov, ravnin, mest in majhnih vasic. To se odraža tudi v uporabnosti zemlje. Veliko večino površine Slovenije namreč zavzema gozd, ki ga je preko 66 odstotkov. Tako je za kmetijstvo na voljo le nekaj manj kot 28 odstotkov površin, od katerih slabih 37 odstotkov predstavljajo njive in vrtovi. Majhen delež (5 odstotkov) pripada trajnim nasadom, kjer prevladujejo vinogradi. Tako večino kmetijske zemlje predstavljajo trajni travniki in pašniki, ki pa so večinoma v hribovitem svetu.

Ekološko kmetijstvo v Sloveniji ima svoje začetke v koncu 80. let, ko so se oblikovale skupine zainteresiranih posameznikov, kjer so se spoznavali predvsem z biodinamičnim kmetijstvom. Iz teh skupin se je razvilo mnogo različnih društev. Za ekološke kmete najpomembnejša je Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije (Biodar), ki združuje osem regionalnih združenj ekoloških kmetov po celi Sloveniji. Biodar je prav tako blagovna znamka članov Zveze združenj za ekološka živila slovenskega porekla.

Uradno se je nadzor ekoloških kmetij začel leta 1998, ko se je v kontrolo vključilo 16 kmetij. Danes je to število naraslo na preko 2150 kmetij, ki so certificirane v skladu z Evropsko uredbo in slovenskim pravilnikom o ekološkem kmetijstvu in predstavljajo 3 odstotke vseh slovenskih kmetij. Naravne danosti Slovenije se odražajo tudi v sestavi površin ekoloških kmetij, saj večino od preko 30.000 ha nadzorovanih površin predstavlja travinje (88 odstotkov), njiv je slabih 8 odstotkov, trajnih nasadov slaba 2 odstotka, vrtnin pa manj kot 1 odstotek. Ekološke površine predstavljajo 6 odstotkov vse kmetijske zemlje v Sloveniji. Nadzor nad pridelavo, predelavo in prodajo je zaupan trem kontrolnim organizacijam, ki so pridobile akreditacijo po veljavni zakonodaji.

Trženje ekoloških živil je na začetku potekalo večinoma neposredno na kmetijah, kasneje pa so se organizirale ekološke tržnice. Tako letos ekotržnica v Ljubljani praznuje 10. obletnico, v Mariboru pa 9. obletnico nastanka. S povečano promocijo in s tem povpraševanjem po ekoloških živilih se je tudi trženje v veliki meri spremenilo. Tako se danes večina ekoloških živil proda v supermarketih, nekaj manj v specializiranih trgovinah, neposredno trženje pa zavzema manj kot 10 odstotkov skupne prodaje. Na žalost je večina v supermarketih prodanih ekoloških živil iz uvoza, le majhen delež predstavljajo živila slovenskega izvora. Razlogi za to so tudi v pomanjkljivi organiziranosti predelave in prodaje. Tu izstopa predvsem primer mesa, ki se ga pridelava v več kot zadostnih količinah. Predelava in trženje pa je prepuščena posameznikom, ki vsak zase poizkuša najti svoj tržni prostor, večina pa se ga kljub temu proda kot konvencionalno.

Vendar se tudi v tej smeri dogajajo pozitivni premiki. Tako lahko v nekaterih slovenskih trgovinah že kupimo tudi slovenske mlečne izdelke, v nekaterih delih Slovenije se je začelo veliko delati na promociji mesa, ipd. Zveza Biodar je lani začela s 3 letnim projektom „Bio Užitek“, preko katerega želijo ekološka živila približati potrošniku in obenem vzpodbuditi pristne odnose med kmeti in potrošniki.

Na področju izobraževanja je Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede (FKBV) pred 3. leti ponudila prvi študij ekološkega kmetijstva v Sloveniji in letos pričakujemo prve diplomante. Na FKBV poteka tudi več raziskovalnih projektov o ekološkem kmetijstvu, kjer so v ospredju vprašanja kakovosti hrane v odvisnosti od načina kmetijske pridelave in pa združena setev zelenjadnic v ekološkem kmetijstvu. Pogoji za uspešen nadaljnji razvoj pa je vsekakor dobra povezava raziskav, strokovnosti in predvsem prakse.

Avtor.: uni.dipl.inž.kmet. Matjaž Turinek, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, Univerza v Mariboru

Email [matjaz.turinek@uni-mb.si](mailto:matjaz.turinek@uni-mb.si)

\* \* \* \* \*

## 2.+++ Makedonija: Ekološko kmetijstvo s potencialom +++

Kmetijstvo je eden od ključnih dejavnikov makedonskega gospodarstva. Poleg prispevka k bruto domačemu proizvodu (BDP) kmetijstvo pomembno vpliva na trgovino, zaposlovanje (v kmetijstvu dela 22 odstotkov vseh zaposlenih) in rabo prostora (40 odstotkov prebivalstva živi na podeželju). Med letoma 2000 in 2005 je delež kmetijstva v BDP ostajal stabilen pri okoli 12 odstotkov. Te številke dokazujejo, da kmetijstvo pomembno pripomore tudi k zunanji trgovini. Makedonija namreč razpolaga z

ogromnimi naravnimi viri, ki terjajo trajnostni pristop h kmetijstvu (rodovitna tla, ugodni klimatski pogoji in velike obdelovalne površine).

Kmetijsko obdelanih je 49 odstotkov skupnih površin, 37 odstotkov pokriva gozd, ostalo so jezera in naselja. Zaradi geografske lege Makedonije se obdelovalne površine nahajajo v submediteranskih, kontinentalnih submediteranskih in toplih kontinentalnih območjih. Tak razpon klimatskih pogojev predstavlja številne možnosti za pridelavo poljščin. Večina obdelovalnih površin je v lasti zasebnih družinskih kmetij. Od približno 180.000 zasebnih kmetij jih je polovica majhnih (s povprečno velikostjo 1,4 ha). V nasprotju s trendom specializacije majhnih površin se na teh kmetijah ukvarjajo s široko paleto dejavnosti in še naprej gojijo mnogo različnih sort.

Ekološko kmetovanje je v Makedoniji sicer še v povojih, ima pa zaradi tradicije ekstenzivnega kmetijstva visok potencial. Posebej v hribovitih območjih so pogoji optimalni. Ekološko obdelane površine trenutno pokrivajo okoli en odstotek celotnih kmetijskih površin. Da bi ekološko pridelane izdelke napravili konkurenčne na mednarodnem trgu, je parlament leta 2004 v skladu z uredbo EU sprejel zakon o ekološki kmetijski pridelavi. Osnutek novega zakona, ki bo poenotil trenutno zakonodajo z uredbo Evropske komisije (EC) 889/2008 in z uredbo Sveta EU (EC) 834/2007, je parlament tudi že potrdil.

Ekološka pridelava zahteva finančna sredstva v celotnem procesu proizvodnje. Posebej kmetje v manj razvitih, vendar ugodnih regijah, nimajo dovolj sredstev za začetne naložbe in certifikacijo. Makedonsko ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in vodarstvo je leta 2005 namenilo 97.500 € za program pospeševanja ekološkega kmetovanja. Petdeset registriranih ekoloških kmetov je tako dobilo državno podporo. Leta 2008 so proračun v ta namen povečali na 815.000 €, s čimer so podprli 226 registriranih kmetov. Ekološko obdelane površine so se z 226 ha leta 2005 povečale na 1029 ha leta 2008. Do leta 2011 bi makedonska vlada rada dosegla dvo odstotni delež ekološko obdelanih površin glede na skupne obdelovalne površine. Poleg ministrstva podporo potrebujejo tudi številna združenja, ki se na regionalni ravni ukvarjajo z ekološkim kmetijstvom. Večina le-teh je včlanjena v Združenje makedonskih eko pridelovalcev (BIOSAN), ustanovljeno leta 2006. BIOSAN zastopa interese ekoloških kmetovalcev in spodbuja ekološko kmetovanje na nacionalni ravni. V državi so trenutno prisotna številna mednarodna podjetja za certificiranje, letos je začelo delovati tudi prvo makedonsko certificirno telo PRO CERT.

Ekološka pridelava je glede na obseg in raznolikost še vedno premalo razvita, da bi se lahko vzpostavil trajen trg ekoloških izdelkov. Pojavljajo se posamezne pobude za lokalno prodajo ekoloških izdelkov na kmetijah, vendar je trenutno povpraševanje ter poznavanje ekološkega kmetijstva med potrošniki še nizko. Ekoloških trgovin zaenkrat še ni, obstajajo pa specializirane trgovine in trgovine z zdravo hrano, ki ponujajo pretežno domače proizvode. V preteklih letih je bilo sicer tudi na policah supermarketov najti vse več ekoloških izdelkov. Gre za začarani krog: po eni strani je ekološki trg premajhen, da bi spodbudil pridelavo, po drugi strani pa se trg zaradi premajhne kakovosti in količine niti razviti ne more. Leta 2009 je MAFWE postavil nova merila za spodbujanje ekološkega kmetijstva: finančno podporo pridelovalcem in podjetnikom, ki želijo preiti na ekološko pridelavo oziroma proizvodnjo. Podjetja kot so Alkaloid (ekološki zeliščni čaji iz nabiralništva), Vitalia (ekološki sadni namazi), Vinarija Grkov (vino), Kastel, Intermak (gobe) so pionirji v pridelavi ekoloških izdelkov.

Spričo naravnih pogojev za proizvodnjo ima Makedonija velik potencial za izrabo naravnih virov in torej za nadaljnji razvoj ekološkega kmetijstva. Poleg tega je na voljo veliko ekoloških divjih rastlin (zelišča, čaji, gobe, jagodičje), po katerih svetovno povpraševanje narašča. Doslej je certificiranih le en odstotek artiklov iz nabiralništva. Dodatni potencial je v ekološki živinoreji (posebej ovce in jagnjeta). Omeniti je potrebno tudi naraščajoči pomen čebelarstva.

Avtorja:

Goran Angelovski, Value Chain Coordinator, USAID Contractor, AgBiz Programm

Olivera Bicikliski, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in vodarstvo Republike Makedonije, Oddelek za organsko proizvodnjo

Prevod: Klavdija Černilogar

\* \* \* \* \*

### 3. +++ Gensko spremenjeni organizmi na evropskih njivah niso zaželeni +++

Kot odgovor na članek "Svet: 125 milijonov ha 'Frankenštajnovih kultur'" v našem 21. infonovičkah nam je gospa Anamarija Slabe iz slovenskega Inštituta za trajnostni razvoj poslala povzetek drugačne

kalkulacije GSO-površin s strani Prijateljev zemlje (Friends of the Earth International, FoEI): "Komu koristijo GS kmetijske rastline?" Povzetek navaja, da je ISAAA (pretežno financirana s strani biotehnične industrije) glede na lansko letno poročilo podvojila porast GS-kultur. Z množenjem pridelovalnih površin s številom lastnosti gensko spremenjenih kultur je ISAAA zabeležila več kot 22 % rast GS rastlin v preteklem letu. Iz enega polja v velikosti 1 ha, na katerem se goji ena gensko spremenjena rastlina, ki je odporna proti dvema herbicidoma in ki še poleg tega izloča toksin proti insektom, nastanejo nenadoma tri polja in na ta način potroji ISAAA njihovo število površin", navaja letno poročilo FoEI-ja. Glede na FoEI je kultiviranje GS v EU padlo z 110.007 ha v letu 2007 na 107.719 ha v letu 2008, kar ustreza 2 % zmanjševanju. V EU znaša delež GS kultur drobcenemu odstotku celotnih pridelovalnih površin (0,36%) in celotnih kmetijskih površin (0,21%).<sup>i</sup>

Da GSO v Evropi in v EU nimajo prihodnosti, kažejo tudi nekatere nedavno izpeljane politične akcije za varovanje kmetov in potrošnikov, ki so napram GSO še vedno skeptični. Potem ko sta Avstrija in Madžarska 2. marca 2009 uspešno ohranili prepoved proti Monsantoovi gensko spremenjeni koruzi MON 810, je luksemburški minister za okolje Mars Di Bartolomeo deset dni pozneje prav tako prepovedal kultiviranje MON 810. 14. aprila je nato pridelovanje MON 810 v Nemčiji prepovedala še nemška ministrica za kmetijstvo Ilse Aigner. Tudi Slovenija je maja 2009 sprejela zakon, ki prvič ureja in omejuje kultiviranje GS kultur. Nevladne organizacije, ki so bile udeležene pri nastajanju osnutka zakona, pozdravljajo sprejetje tega zakona, ki velja za enega najbolj strogih v EU. Vendarle tudi opozarjajo, da bi morala Slovenija kmalu prepovedati kultiviranje MON 810, saj obstajajo neštete mednarodne študije, ki upravičujejo vpeljavo nacionalne blokade. Poleg tega na podlagi informacij FoEI-ja ne goji nobena druga evropska dežela zunaj EU GSO-je (npr. Norveška, Švica, Islandija, Srbija, Črna gora, itn.). Švica ima do leta 2012 moratorij za pridelovanje GS kultur. Države, ki se nahajajo na različnih stopnjah približevanja EU, kot so Turčija, Hrvaška in Makedonija, prav tako ne pridelujejo nobenih GSO-jev.<sup>i</sup>

Po podatkih nevladnih organizacij in mednarodnih nevladnih organizacij za varstvo potrošnikov Food & Water Watch se skušajo ameriška veleposlaništva, kljub temu ubraniti mednarodnega rastočega odpora do gensko spremenjenih živil. Ameriški veleposlaniki imajo navodila, da v Evropi pospešujejo GSO in da zmanjšujejo nasprotovanje, ki ga smatrajo za ignorantsko napram razvoju te tehnologije. Ameriški veleposlaniki in predstavniki k podpori GSO-ja prigovarjajo veliko dežel, ki so pred kratkim vstopile v EU. Poleti 2005 je na Cipru potekala diskusija o osnutku zakona, da bi bil za gensko spremenjena živila uvedli posebne police v samopostrežbah. Ameriško veleposlaništvo v Nikoziji je poslancem parlamenta poslalo pismo in jih pregovarjalo, da bi osnutek zavrnil. „Osnutek je primerljiv z izventarifsko bariero, da bi trgovali z biotehničnimi dobrinami kar se smatra, kot zloraba vaših dolžnosti, kot članice WTO-ja“, se je glasilo opozorilo v pismu. „Je pa tudi neskladen z vašimi dolžnostmi kot članica EU-ja“, je bilo zapisano v članku Biotech diplomacy z naslovom „Kako ameriški veleposlaniki pritiskajo na uvedbo GSO v Evropi“.<sup>ii</sup>

A vendarle je nemško sodišče zavrnilo zahtevo ameriškega biotehnoškega podjetja Monsanto, za odpravo prepovedi v Nemčiji. Sodišče je odločitev utemeljilo z razlago, da nove študije nakazujejo, da lahko strupena substanca v MON 810 vpliva tudi na neclijne insekte. Ena izmed luksemburških študij je namreč pokazala, da je bil gen MON 810 najden tudi pri čebelah, kravah, rastlinah, v medu itn. Opirajoč se na 23. člen evropskih smernic 2001/18/EC lahko vlade evropskih članic uporabo in/ali prodajo tega GSO kot proizvoda ali v proizvodu na svojem državnem ozemlju začasno omejijo ali prepovedo „kot rezultat novih ali dodatnih informacij, ki so postale razpoložljive po datumu odobritve in vplivajo na oceno tveganja za okolje ali ponovno oceno obstoječih informacij na podlagi novega ali dodatnega znanstvenega znanja, podrobne razloge za domnevo, da GSO kot proizvod ali v proizvodu, ki je bil pravilno prijavljen in je prejel pisno odobritev po tej direktivi, predstavlja tveganje za zdravje ljudi ali okolje“.<sup>iii</sup>

Po nešteti anti-GSO iniciativah se obeta boljša prihodnost tudi poljskim kmetom. Preko 100 ekoloških združenj si prizadeva za Poljsko brez GSO-ja. Tudi na 4. Forumu trženja ekoloških živil v Varšavi se je v odsotnosti poljskega ministra 380 udeležencev iz 32 dežel zavzelo za ustavitev dovoljenj in komercialnega pridelovanja gensko spremenjenih organizmov, ki bi veljalo za celotno EU. Po osmih letih nesoglasja o dokončnem rezultatu je Bruselj pritrdil predlogu poljske vlade, da imajo poljski kmetje pravico, da zavrnejo gensko spremenjena živila, kot poroča Polskie Radio. Če posamezne skupnosti kmetov ne dajo nobene pobude za takšno deklaracijo, je poljska vlada pripravila stroga pravila, ki jih je potrebno upoštevati, preden se prične s pridelovanjem GSO-ja. To uredbo je konec meseca maja sprejela Evropska komisija. Poljsko ministrstvo za okolje načrtuje, da bo to uredbo vložilo pri parlamentu, Sejm-u, po 23. juniju. Če bo sprejeto, se bo ta konca leta prelevila v zakon.

Avtor: uni.dipl.inž. kmet Irena Fašalek, EkoConnect

Prevod: Nataša Čebular

Viri:

i Friends of the Earth International (FoEI), Food Sovereignty, Who benefits from GM crops, [http://www.foeeurope.org/GMOs/Who\\_Benefits/full\\_report\\_2009.pdf](http://www.foeeurope.org/GMOs/Who_Benefits/full_report_2009.pdf)

ii Biotech diplomacy: How US Embassies are pushing GMOs throughout Europe <http://www.foodandwaterwatch.org/world/europe/agriculture/questionable-technologies/biotechWeb.pdf>

iii Direktiva 2001/18/ES Evropskega parlamenta in sveta <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:06:32001L0018:SL:PDF>

iv Polskie Radio [http://www.polskieradio.pl/thenews/news/artyku109139\\_ec\\_accepts\\_polish\\_gmo\\_regulations.html](http://www.polskieradio.pl/thenews/news/artyku109139_ec_accepts_polish_gmo_regulations.html)

\* \* \* \* \*

#### 4. +++ Reja krav dojlilj: ekološka alternativa za travinja Vzhodne Evrope +++

Cilj reje dojlilj je z nizkimi stroški in majhno delovno silo, ter z uporabo precejšnih površin travinj priti do odstavljenecv. Mleko dojlilj služi izključno za prehranjevanje telet, ki naj bi po osmih mesecih ob odstavitvi dosegla 250 kg žive teže. Odstavljenecv se lahko nato naprej pita. pogosto se jih uvede v ekstenzivnih postopke pitanja na paši.

Rusija, Ukrajina in Belorusija posedujejo prostrane površine travinj, ki danes niso dobro koriščene. Obenem se v Belorusiji zaradi državnega dirigizma uporabljajo barjanska tla in vlažna področja v precejšni meri za poljedelske namene, ki bi morala biti iz ekonomskih in ekoloških razlogov v bistvu pretvorjena v trajno travinje. V Rusiji in Ukrajini poljedelske površine v vedno večji meri preraščajo grmičevja (ali breze), ker mnogim obratom primanjkuje denarja za intenzivno poljedelsko uporabo. Vse te površine – trajno travinje, poljedelske obmejne lokacije in do sedaj neuporabljena obdelovalna polja – lahko z ekstenzivno, ekološko rejo goveda za prirejo mesa preidejo ponovno v ekonomsko kot tudi ekološko preišljeno uporabo. Pri tem gre predvsem za rejo dojlilj za prirejo odstavljenecv kot tudi ekstenzivno nadaljnjo pitanje telic, bikov in volov na paši.

Izven Evrope je ekstenzivna reja govedi za prirejo mesa na pašniku najbolj razširjena oblika govedoreje. Tudi v Nemčiji je reja dojlilj deležna vse večje priljubljenosti – in to navkljub izpadu premij EU namenjene živini v letu 2005. Tu omogočajo premije za površine, da ostane reja dojlilj gospodarsko atraktivna. Te premije se utemeljujejo s tem, da je z rejo dojlilj vzpostavljeno družbeno želeno stanje travinj, ki je lahko doseženo samo s pašo.

V Nemčiji je opazen visoki delež ekološke produkcije pri reji dojlilj. V Brandenburgu na primer, nemški zvezni deželi z največ dojlilj, je 9% vseh kmetijskih obratov gospodarilo ekološko (10 % kmetijskih površin ima ekološki certifikat); vendarle je 22 % vseh rej dojlilj vzdrževanih v ekoloških obratih. Od dobrih 600 ekoloških obratovanj v Brandenburgu redi 45 % dojlilj (Statistični urad Berlin-Brandenburg 2008). To nakazuje tesno povezanost ekološke produkcije govedine z rejo dojlilj.

Je reja dojlilj v Vzhodni Evropi (Rusiji, Ukrajini, Belorusiji) brez državnih premij za površine sploh gospodarsko smiselna? Na to je potrebno sprva odgovoriti s perspektive izkupička. Lokalno proizvedena govedina v Vzhodni Evropi je pogosto pomanjkljive kvalitete (mršava, bleđa in vodena) in potemtakem dosegljiva po nizki ceni. Z naraščajočimi prihodki in z zavestjo o zdravju se vendarle razvija v urbanih centrih v vedno večji meri povpraševanje po kvalitetni govedini. Pri tem razumemo počasi rastoče meso ekstenzivno rejene govedi, ki je nežno marogasto, sočno in okusno. V Rusiji je trenutno kvalitetna govedina uvožena iz Južne Amerike, kjer jo proizvajajo efektivno in ekološko z rejo dojlilj in s pitanjem na paši. Možnosti za produkcijo kvalitetne govedine obstajajo vendarle tudi na licu mesta, tako da bi lahko bila potreba tudi ustrezno lokalno potešena. Posamezne zgodbe uspeha direktnega trženja mesa v Rusiji in Belorusiji dokazujejo, da se kvalitetno meso lahko zelo dobro prodaja tudi v višjem cenovnem razredu.

Ključ do uspeha pri dojlilj je menedžment obratov. Maksimalen delež odstavljenecv z visokim dnevnim povečanjem je moč proizvesti pri minimalnih stroških in z majhno delovno silo, vendar z uporabo velikih površin. „Reja dojlilj ne sme nič stati“, pravijo strokovnjaki. Tak postopek je glede stroškov varčen, ker:

- lahko reja poteka skozi celo leto na prostem, tj. krave ostanejo tudi pozimi na izbranih, suhih pašnih površinah, ki glede na opažene klimatske spremembe v Vzhodni Evropi kažejo, da je tudi tu celoletna reja na svežem zraku vse bolj in bolj možna – dragi hlevi so strup za ekologijo reje dojlilj.

- krave ne dobijo močnih krmil, pozimi jih krmijo samo s senom in spomladi med obdobjem telitve s silažo, v nasprotnem primeru bi moral pašnik proizvesti potrebno krmo.
- je uporaba energije ali strojev zreducirana na minimum, v bistvu samo na delo s traktorjem za oskrbo čred, za zbiranje sena in za nego pašnikov.

Tako je reja do jilj ekstremno ekstenziven način produkcije in potemtakem močno odvisna od lokacije: ogromna ponudba površin travinj tvori njegov predpogoj. In s tem lahko tudi odgovorimo na vprašanje po ekonomičnosti reje krav mater v Vzhodni Evropi: samo če te že tako ali tako obstoječe površine uporabljamo, je to ekonomsko smiselno. Če pri nakupu ali zakupu površin nastanejo stroški, je rentabilnost reje do jilj postavljena pod vprašaj. Te stroške lahko nato tako kot v Zahodni in Srednji Evropi kompenziramo samo preko programov subvencioniranja za varstvo krajin.

Medtem ko se aspekt rentabilnosti za rejo do jilj za obrate nahaja v ospredju, so za družbo in politiko pomembna tudi okoljevarstvena vprašanja, ko gre za vrednotenje reje do jilj. V Vzhodni Evropi intenzivna živinoreja dovolj pogosto povzroči tudi škodo v okolju, ki seže od nepravilnega vzdrževanja gnojevke pa do negativnih posledic pridelave koruznih silosov (erozija in izguba biološke raznolikosti). Reja do jilj pa nasprotno ne obremenjuje okolja: ne potrebuje nobene pridelave krme in ne proizvaja gnojevke. Reja do jilj „reciklira“ trajne travinje, ki bi jih drugače neuporabljene prerasel plevel in grmičevje. Ker reja ne terja visokih zahtev glede kvalitete krme, je možna časovno stopničasta košnja brez predčasne velikopovršinske košnje. Tako lahko nastane malopovršinski mozaik uporabe, ki je primeren za vrste ptic, ki gnezdijo na travniku, ampak tudi za stalno medonosne rastline med vegetacijsko periodo. Če je na razpolago dovolj travinj (najmanj 1,5 ha na kravo), se je moč odpovedati v veliki meri gnojenju in uporabi sredstev za varstvo rastlin.

Tudi v teku diskusij o podnebjju bo reja do jilj vedno več pridobila na pomenu. Za Vzhodno Evropo je značilen visok delež barjanskih tal. Če to preorjemo v obdelovalno zemljo, se z mineralizacijo humusa in šote sprostitjo velike količine CO<sub>2</sub>. Z rejo do jilj postanejo travinja gospodarsko zanimive in hkrati preprečujejo škodljive vplive na podnebjje.

EkoConnect e.V. nudi obratom v Vzhodni Evropi svetovanje na področju reje do jilj in ekološke pridelave govedine.

Avtor: Christoph Arndt, EkoConnect

Prevod: Nataša Čebular

\* \* \* \* \*

## 5. +++ Podpisan memorandum za stabilno proizvodnjo živil v Azerbajdžanu +++

Tri organizacije so 21. maja podpisale skupno izjavo o sodelovanju s ciljem stabilne in ekološke pridelave živil v okrožju Gazak v Azerbajdžanu. Namen pobude je zagotoviti dovolj živil za zadostitev povpraševanju domačega prebivalstva in obenem zaščititi okolje.

Podpisniki izjave so Rauf Huseynov (uprava okrožja Gazak), profesor Mirdamad Sadigov (rektor azerbajdžanske državne Agrarne univerze) in Mr. Martien Lankester (direktor fundacije Avalon).

Da bi dosegli omenjene cilje, bodo v proizvodnjo uvedli nove tehnologije in znanstvena spoznanja. Mednarodne izkušnje z aktualnimi načeli proizvodnje, predelave in trženja bodo prilagojene lokalnim pogojem. V ta namen naj bi v okrožju Gazak vzpostavili tudi moderno mrežo svetovalcev in ekoloških demonstracijskih in predelovalnih kmetij.

Prevod: Klavdija Černilogar

\* \* \* \* \*

## 6. +++ Druga mednarodna konferenca o razvoju ekološkega sektorja v srednje- in vzhodnoevropskih državah ter v državah Srednje Azije, Tbilisi, Gruzija, 10. – 11. september 2009 +++

„Druga mednarodna konferenca o razvoju ekološkega sektorja v srednje- in vzhodnoevropskih državah ter v državah Srednje Azije“ je nadaljevanje zelo uspešne konference, ki je aprila 2008 v Kijevu zbrala

220 udeležencev iz 25 držav. Številni med njimi so objavili namero, da ohranijo mrežo kontaktov ter nadaljujejo plodne razprave o razvoju ekološkega kmetijstva v tej regiji.

Osrednja tema druge konference bodo na eni strani praktične izkušnje in izsledki raziskav na področjih rastlinske anatomije, nabiralništva, vinogradništva in vinarstva ter živinoreje. Na drugi strani bodo razpravljali o novi uredbi EU in vprašanih certificiranja (ekološko pa tudi drugi načini, npr. pravična trgovina). Tretji tematski sklop bo namenjen izmenjavi izkušenj o razvoju lokalnih ekoloških trgov ter o zahtevah izvoza in tujih trgov.

Konferenco organizirajo gruzijsko ekološko združenje Elkana, gruzijska državna Fakulteta za kmetijstvo iz Tbilisija, Organska federacija iz Ukrajine in Organske storitve iz Nemčije. Poziv za prispevke, ki bodo predstavljeni na konferenci, je odprt do 25. junija. Do 30. junija velja popust za zgodnje prijave za udeležence.

Več informacij najdete na [www.organicconference.elkana.org.ge](http://www.organicconference.elkana.org.ge) ali po elektronski pošti na [conference@elkana.org.ge](mailto:conference@elkana.org.ge)

Prevod: Klavdija Černilogar

\* \* \* \* \*

## 7. +++ Evropska prostovoljna služba podpira razvoj ekološkega kmetijstva +++

Evropska prostovoljna služba (EVS) je program za mlade med 18. in 30. letom, za tiste, ki radi potujejo in spoznavajo druge kulture in navade, za tiste, ki v zameno za vložen čas, zamisli in sposobnosti pridobijo nove izkušnje, znanja in prijatelje ter se naučijo novega jezika oziroma izboljšajo njegovo poznavanje. Projekti, ki so na voljo, so zelo različni: od zbiranja halog na Islandiji, varovanja otrok v portugalskem vrtcu, dela v italijanskem gledališču ali na avstrijski radijski postaji, pa do (v mojem primeru) dela pri v Mednarodnem centru za ekološko kmetijstvo za Srednjo in Vzhodno Evropo v Nemčiji.

Pomembno je, da prostovoljec izbere projekt, ki se sklada z njegovimi interesi in kjer ima možnost sodelovati pri konkretnem projektu. Odločitev pa je samo na strani prostovoljca.

Sama sem vedela, kaj hočem in česa ne. Vedela sem, da bi se rada naučila nemško, izvedela več o nemški kulturi in ljudeh, pridobila izkušnje na svojem poklicnem področju in živela v večjem mestu.

Zato sem izbrala EkoConnect. Čeprav leži nedaleč od poljske meje, me nekatere kulturne razlike vseeno šokirajo. Vendar moram priznati, da mi je nemški način življenja in uživanja všeč, posebej v lepem zgodovinskem mestu, kakršno je Dresden, ki kipi od tako kulturne ponudbe (koncerti, gledališče, praznovanja, itd.), kot od ponudbe naravnih znamenitosti, kot je saška Švica, ki je takoj za vogalom. Nikoli ni dolgočasno in človek je vedno v dobri družbi. Tako kolegi v službi kot drugi ljudje so zelo prijazni in odprti. Zelo sem vesela, da sodelujem predvsem z mladimi in namesto enega mentorja imam kar dva (en skrbi za finance in drug za moje socialno življenje).

Sprva projekt ni bil zelo obetaven. Sedaj, po določenem času, pa razumem, da morajo vsi praktikanti pri EkoConnect-u skozi nekaj tednov trajajoči „Outlook“ krst. Splačalo se je vztrajati in sedaj delo ni več enolično. Ne samo da sem se naučila delati z novimi programi, pridobila sem izkušnje tudi v zadevah, ki jih dotlej nisem počela in so mi predstavljale osebni izziv. Sedaj se že počutim kot pravi del ekipe in lahko vplivam na to, kaj združenje dela. Zaradi dela v EkoConnect-u sem lahko obiskala Prago, se udeležila nekaterih zanimivih dogodkov na temo ekološkega kmetijstva (v Nemčiji in na Poljskem), ekološkega sejma Ekogala v Rzeszowu ter sodelovala pri organizaciji velikega dogodka – Forumu trženja ekoloških živil Varšavi. Trenutno delam na dolgo željenem projektu – poletni akademiji – kar je priložnost za okrepitev mojih organizacijskih sposobnosti, za pridobitev novih znanj o ekološkem kmetijstvu in spoznavanje novih ljudi iz različnih evropskih držav. Poleg tega sem se kot EVS prostovoljka udeležila seminarja v Weimarju, kjer sem lahko spoznala in izmenjala izkušnje z drugimi prostovoljci, ki delajo v Nemčiji. Veselim se tudi prihodnjega seminarja v Heidelbergu.

V času, odkar delam pri EkoConnect-u, sem imela priložnost bolje spoznati tudi samo sebe. Ko sem pričela s projektom, nisem imela velikih pričakovanj; takšno je pač življenje – ne deluje vse tako, kot bi hoteli. Kakorkoli že, vesela sem, da so se skoraj vsi moji upi uresničili in še več kot to. Menim, da je bilo to uspešno leto in edino, kar obžalujem je, da je tako hitro minilo in da bom čez nekaj mesecev spet doma.

Avtorica: Dipl.-Ing. market. Iwona Matyjas, EkoConnect Evropska prostovoljna služba

Prevod: Klavdija Černilogar

\* \* \* \* \*

#### **8. +++ Na 4. Forumu trženja ekoloških živil storjen velik korak naprej +++**

Gospodarska kriza ni bila med temami 4. Forumu trženja ekoloških živil. Strategije, kako se bolje odzvati na potrebe potrošnikov in kupcev pa so bile še kako na dnevnem redu. „Številna podjetja iščejo dodatne pristope k trajnostni rasti. Na področju ekološkega živilstva in ekoloških surovin v Srednji in Vzhodni Evropi vlada nezmajšan interes po trdnih odnosih,“ uspešen zaključek foruma v Varšavi povzema Bernhard Jansen, vodilni človek organizatorja dogodka – združenja EkoConnect.

Prvič je komaj 10 odstotkov udeležencev prišlo iz rusko govorečih držav, v katerih nastajajo številne pobude za vzpostavitev regionalnih eko trgov. Tudi na Poljskem, v državi gostiteljici, ekološko kmetijstvo pridobiva na pomenu: preko 50-odstotna rast površin pod ekološkim nadzorom in 40-odstotna rast števila ekoloških predelovalcev leta 2008 sta občudovanja vredna podatka, ki prihajata do izraza skozi rast trga. Večje število udeležencev in dobro vzdušje na Forumu kažeta, da se bo pozitiven razvoj ekološkega kmetijstva v novih članicah EU nadaljeval.

Udeležence konference so najbolj zanimali prispevki o novih pričakovanjih potrošnikov (Volkert Engelsmann, Eosta) ter poročila o razvoju v Rusiji, Romuniji in na Hrvaškem. Skupaj se je predstavilo 24 strokovnih prispevkov in poročil ekoloških podjetij, potekale so tudi štiri delavnice.

Poleg tega se je s stojnicami predstavilo 60 podjetij in pri mnogih je bilo opaziti boljšo kakovost – tako predstavitve kot razstavljenega blaga. Prvo nagrado „Best of Organic“ je dobilo poljsko podjetje Janton za vino „Aronica“. Druga nagrada je šla v roke nemškemu podjetju Naturata, tretja pa poljskemu sirarju Frackowiak.

Eden od vrhuncev razstave je „Varšavska izjava za zahtevo moratorija uporabe genskih tehnik“, ki so jo udeleženci sprejeli ob podpori namestnika poljskega ministra za kmetijstvo Arturja Lawinczaka. V njej udeleženci foruma evropske vlade in podjetja pozivajo, naj ohranijo moratorij na uporabo gensko spremenjenih organizmov v kmetijstvu ter tako končno upoštevajo nasprotovanje genskim tehnikam, ki vlada med potrošniki.

Forum trženja ekoloških živil je potekal pod pokroviteljstvom poljskega ministrstva za kmetijstvo ter EU skupine pri IFOAM. EkoConnect je Forum organiziral v sodelovanju s poljskim eko združenjem Ekoland, poljsko državno kmetijsko svetovalno službo ter združenjem Organic Retailers Association. Več informacij je na voljo na [www.organic-marketing-forum.org](http://www.organic-marketing-forum.org).

Prevod: Klavdija Černilogar

\* \* \* \* \*



### 9. +++ Dogodki +++

- Razvoj organskega kmetijstva, Höje, Švedska, 31. julij – 25. avgust 2009 (<http://www.sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=1728&a=41087>)
- Mednarodna konferenca znanosti »Gojenje sistema zdrave prehrane z organskim kmetijstvom – fokus na regijo severnega Baltika«, Tartu, Estonija, 10. – 11. september 2009 ([www.organicconference.elkana.org.ge](http://www.organicconference.elkana.org.ge))
- SANA, največji italijanski sejem organske hrane, Bologna, Italija, 10. – 13. september 2009 ([www.sana.it](http://www.sana.it))
- BIOBERNAI, Francija, 11. – 13. september 2009 (<http://www.biobernai.com>)
- SEAE tehnična konferenca o organski produkciji na Mediteranu, Malorka, Španija, 16 – 19 september 2009 ([http://www.organic-world.net/35.html?&no\\_cache=1&tx\\_ttnews\[tt\\_news\]=17](http://www.organic-world.net/35.html?&no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=17))
- BIOSUED, Augsburg, Nemčija, 20. september 2009 ([www.biosued.de](http://www.biosued.de))
- Mednarodni kongres o organskem bombažu, Interlaken, Švica, 21 – 25 september 2009
- Avalon Network Meeting Sofia, Bulgarija, 26 - 27 September ([www.avalon.nl/network](http://www.avalon.nl/network))
- BIO Cordoba 2009, Cordoba, Španija, 24 – 26 September 2009 ([www.biocordoba.com](http://www.biocordoba.com))
- Avalon conference on climate change, biodiversity and organic farming, Sofia, Bulgarija, 28 September – 1 Oktober, ([www.avalon-conference.org](http://www.avalon-conference.org))
- Biostyl, Slovaška, 1 – 3 oktober 2009 ([www.incheba.sk](http://www.incheba.sk))
- BIONORD, Hamburg, Nemčija, 4. oktober 2009 ([www.bionord.de](http://www.bionord.de))
- EkoConnect – Avalon – Seminar on organic marketing for Russian speaking countries, Berlin, Germany, 5 – 9 October 2009 ([www.ekoconnect.org](http://www.ekoconnect.org))
- SALON ZEN ET BIO, 9 – 11 oktober 2009 ([www.salon-zetenbio.com](http://www.salon-zetenbio.com))
- ANUGA, Köln, Nemčija, 10 – 14 oktober 2009 ([www.anuga.de](http://www.anuga.de))
- NATEXPO, Paris, Francija, 17 – 19 oktober 2009 ([www.natexpo.com](http://www.natexpo.com))
- Romanian Organic Forum (ROF) – conference on marketing of organic products in Bukarest, Romania, 22 – 23 oktober 2009 ([www.ekoconnect.org](http://www.ekoconnect.org))
- HEALTH LIFE, Almaty, Kazahstan, 22 – 25 oktober 2009 ([www.life-expo.kz](http://www.life-expo.kz))
- BIOTERRA Conference, Cluj, Romania, 24 – 25 oktober 2009 ([bioterra@internet.ro](mailto:bioterra@internet.ro), [www.greenagenda.org/bioterra](http://www.greenagenda.org/bioterra))
- ECOFESTIVAL, Atene, Grčija, 5 – 8 november 2009 ([www.ecofestival.gr](http://www.ecofestival.gr))
- SALON MARJOLAINE, sejem ekoloških izdelkov in okolja, Paris, Francija, 15 november 2009 ([www.salon-marjolaine.com](http://www.salon-marjolaine.com))
- EkoConnect – Avalon – Training for trainers on organic agriculture for participants from Russian speaking countries, Dresden, Germany, 16 – 20 november ([www.ekoconnect.org](http://www.ekoconnect.org))
- 5th Organic Marketing Forum in Warsaw, Poland, 6 – 7 May 2010 ([www.organic-marketing-forum.org](http://www.organic-marketing-forum.org))

Vam je bila vsebina EkoConnect Novic všeč?

To nas veseli, zato Vas naprošamo, da le-te posredujete zainteresiranim kolegom ter znancem. Če so Vam Novice posredovali in bi jih zdaj radi prejeli osebno, Vas prosimo, da nam pošljete elektronsko sporočilo z naslovom "Subscribe EkoConnect Infobrief" na [redaktion@ekoconnect.org](mailto:redaktion@ekoconnect.org).

Če Novic ne bi več želeli prejemanj, nam pošljite sporočilo z naslovom "Unsubscribe EkoConnect Infobrief".

S prijaznimi pozdravi,

Vaša redakcija Novic.

### +++ O nas: EkoConnect: Naši cilji, naše delo – in vi +++

EkoConnect je sinonim za izmenjavo informacij, znanj in izkušenj ter za srečevanje ljudi in organizacij. **Združenje** je bilo ustanovljeno leta 2003 in ima sedež v Dresdnu.

Naši **glavni cilji** so med drugim podpora akterjem in dejavnostim na temo trajnostnega razvoja ekološkega kmetovanja v Srednji in Vzhodni Evropi ter njihovo povezovanje, krepitev razvoja podeželja ter spodbujanje dostopnosti ekološko proizvedenih izdelkov in živil.

Poleg tega EkoConnect služi kot osrednja informacijska in koordinacijska točka, omogoča srečevanje, izmenjavo izkušenj in nadaljnje izobraževanje, denimo seminarje in strokovne ekskurzije, ter podpira zasebne in javne ustanove pri vzpostavljanju struktur za ekološko kmetovanje. Podporo EkoConnectu zagotavlja strokovni sosvet, ki mu svetuje pri vsebinskih in strateških vprašanjih.

**Člani** so strokovnjaki in organizacije z vseh koncev Evrope, ki imajo dolgoletne izkušnje z vzpostavljanjem struktur za ekološko kmetovanje. Delo združenja lahko podprete kot mecen ali kot navaden član. Meceni posamezniki plačajo letni prispevek v višini najmanj 60 €, pravne osebe pa najmanj 600 €. Navadni člani lahko postanete s plačilom letne članarine najmanj 20 € (posamezniki), oziroma najmanj 200 € (pravne osebe). Novi člani so dobrodošli! Vse zainteresirane prosimo, da izpolnijo spodnji obrazec in nam ga pošljejo:

### Pristopnica k članstvu v EkoConnect

Rad/a bi podprl/a delo EkoConnect in postal/a

mecen

navaden član

|  |                        |
|--|------------------------|
| Priimek:                                 | Ime:                   |
| Za pravne osebe ime pravnega zastopnika: |                        |
| Poštna številka, kraj:                   | Ulica, hišna številka: |
| Država:                                  | Okrožje/provinca:      |
| Telefon:                                 | Mobilni telefon:       |
| Naslov elektronske pošte:                |                        |

Plačal/a bom članarino v višini ..... € in jo poravnala

s priloženim čekom

z nakazilom

Za članarino lahko uveljavljate davčno olajšavo. Potrdilo o plačilu boste prejeli po pošti.

Kraj, datum, podpis